

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

این آیه مبارکه خطاب به کیست؟ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ﴾؟

(ترجمه)

پرسش

السلام علیکم ورحمت الله و برکاته!

الله سبحانه و تعالی همه را به انجام آن چیزی که برای اسلام و مسلمین خیر است توفیق دهد!

پرسش ام این است که الله سبحانه و تعالی می‌فرماید: ﴿إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (سوره محمد: 7) آیا خطاب تنها متوجه امت است؟ یعنی وقتی اسلام در بین امت تطبیق شود، در آن زمان الله سبحانه و تعالی ایشان را نصرت می‌دهد؟ به عبارت دیگر، وقتی نصرت برای کتله‌ای که زندگی اسلامی را از سر بگیرد، داده شد و خلیفه به تطبیق اسلام شروع کرد، در آن زمان نصرت الله سبحانه و تعالی آغاز می‌شود؟ یا این که خطاب آیه کریمه هم‌چنان بر کتله‌ای که برای از سرگیری اسلامی کار می‌کند و الله سبحانه و تعالی در مسیر کار برای از سرگیری زندگی اسلامی با استجابت اهل نصرت برای شان نصرت می‌دهد، باقی می‌ماند؟ چنان‌چه در سیرت ذکر شده که الله سبحانه و تعالی وقتی اراد کرد، بنده خود محمد صلی الله علیه و سلم را نصرت داد و گروهی از اوس و خزرج را به سوی آن جهت داد.

پاسخ

و علیکم السلام و رحمت الله و برکاته!

آیه مبارکه:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (7) وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾ (8) ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ

كَرَهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾ (سوره محمد: 7-9) ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید، اگر الله (سبحانه و تعالی) را

یاری کنید الله سبحانه و تعالی نیز شما را یاری می‌کند و گام‌های‌تان را استوار می‌گرداند.

در این آیه مبارکه خطاب عام و متوجه مؤمنین بوده نه تنها متوجه اهل قتال، یعنی این آیه شامل اهل قتال و غیر قتال بوده، شامل لشکری که در جنگ و یا کسانی که در حزب حامل دعوت هستند، مصداق دارد. پس این خطاب صراحت به قتال ندارد، مثل آیات:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ (سوره بقره آیه 193) ترجمه: با

آنان پیکار کنید تا فتنه‌ای نباشد و دین برای الله (سبحانه و تعالی) باشد پس اگر باز ایستادند، هیچ تجاوزی جز بر ستم‌گران

نیست.

﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ﴾ (سوره توبه آیه 14)

ترجمه: با آن‌ها پیکار کنید تا الله سبحانه و تعالی به دست شما کیفرشان دهد و خوارشان گرداند و شما را بر ایشان پیروز و سینه‌های مردمی مومن را شفا بخشد.

پس خطاب در این آیه کریمه در جایگاه سوال بوده که صراحت در قتال ندارد تا غیرش را شامل نشود بلکه این خطاب این قول الله سبحانه و تعالی است:

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ﴾ (سوره غافر آیه 51) **ترجمه:** ما مسلما فرستاده گان مان و کسانی را که ایمان آورده اند در زندگی دنیا و روزی که به پاخیزند یاری می‌کنیم.

پس الله سبحانه و تعالی تنها پیامبران را نصرت نمی‌دهد؛ بلکه آنانی که ایمان دارند نیز نصرت می‌دهد و نصرت تنها برای روز آخرت و رضایت الله سبحانه و تعالی و جنت فردوس نبوده؛ بلکه برای حیات دنیا یعنی عزت و تمکین نیز می‌باشد...

گاهی گفته می‌شود که کلمه نصرت و تثبیت اقدام، کامیابی در جنگ را افاده می‌کند و این صحیح است، ولی این معنی کامیابی حامل دعوت را برای رسیدن به هدفش نفی نکرده، یعنی کامیابی در دنیا و آخرت را نیز معنی می‌دهد؛ چنان‌چه در فوق ذکر نمودیم؛ چون این خطاب عام است؛ پس همه موارد فوق نصرت و کامیابی گفته می‌شود؛ چنان‌چه که تثبیت اقدام امکان دارد که تثبیت بر قول حق باشد.

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ (سوره ابراهیم آیه ۲۷) **ترجمه:** الله کسانی را که ایمان آوردند با گفتار ثابت در زنده‌گی دنیا و آخرت استوار می‌سازد.

در تفسیر ابن کثیر در خصوص این آیه کریمه آمده است:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (7) **وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾ (8) ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾؛ **ترجمه:** ای کسانی که ایمان آورده اید اگر الله (سبحانه و تعالی) را یاری کنید الله (سبحانه و تعالی) نیز شما را یاری می‌کند و گام‌های تان را استوار می‌گرداند. و کسانی که حق ستیزی کردند، نصیب آن‌ها نگونسازی است و الله (سبحانه و تعالی) اعمال شان را تباه خواهد کرد. این به این دلیل ایت که آن‌ها از آنچه الله (سبحانه و تعالی) نازل کرده کراهت داشتند، پس الله (سبحانه و تعالی) نیز اعمال شان را به باد داده است.**

الله سبحانه و تعالی گفته است:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ (سوره محمد آیه 7) **ترجمه:** ای کسانی که ایمان آورده اید، اگر الله (سبحانه و تعالی) را یاری کنید الله (سبحانه و تعالی) نیز شما را یاری می‌کند و گام‌های تان را استوار می‌گرداند.

﴿وَلْيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ﴾ (سوره حج آیه 40) ترجمه: و حتماً الله (سبحانه و تعالی) کسی را که نصرت‌اش کند، یاری

می‌رساند.

جزا از جنس عمل است، به همین دلیل گفته است ﴿وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ﴾ چنانچه در حدیث آمده است: «مَنْ بَلَغَ ذَا سُلْطَانٍ حَاجَةً مَنْ لَا يَسْتَطِيعُ إِبْلَاغَهَا، ثَبَّتَ اللَّهُ قَدَمَهُ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» ترجمه: کسی که حاجت کسی را که توان رساندن آنرا ندارد به سلطان ندارد برساند الله سبحانه و تعالی گام‌هایش را در روز قیامت بر صراط المستقیم ثابت نگ می‌دارد. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ﴾ یعنی دین الله (سبحانه و تعالی) و رسول‌اش را نصرت دهید شما را نصرت می‌دهد و فتح و پیروزی را نصیب شما می‌کند و در مواقع جنگ و استدلال اسلام شما را ثابت قدم نگه می‌دارد؛ پس ثابت قدم بودن در جنگ است، ولی و در میدان دعوت به سوی اسلام نیز مصداق دارد.

در تفسیر قرطبی در تفسیر آیه کریمه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ﴾ آمده است؛ یعنی اگر شما دین الله سبحانه و تعالی را نصرت دهید، شما را علیه کافران نصرت می‌دهد؛ مانند آن این قول است: ﴿وَلْيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ﴾

قطرب گفته است: اگر شما نبی الله سبحانه و تعالی را نصرت دهید، شما را الله سبحانه و تعالی نصرت می‌دهد که هر دو معنی یک چیز است و شما را در قتال ثابت قدم نگه می‌دارد و گفته شده است، بر اسلام شما را ثابت قدم نگه می‌دارد؛ هم‌چنان گفته شده که بر صراط شما را ثابت قدم نگه می‌دارد؛ منظور از ثابت قدم بودن نگه داشتن قلوب به امنیت است.

ثابت نگهداشتن اقدام: مثالی است برای یقین و عدم وهن و سستی. در حقیقت از این جمله است قدم خود را در زمین طوری محکم کرد که کنار نرفته است و خطاهای سستی است که صاحب خود را بر زمین می‌زند؛ به همین دلیل مثال شکست، ناامیدی و خطاء به وسیله لغزش است؛ الله سبحانه و تعالی فرموده است:

﴿فَتَزَلْ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا﴾ (سوره النحل آیه 94) ترجمه: یعنی موجب لغزیدن گامی پس از استوار شدنش می‌گردد.

خلاصه این که این آیه کریمه اگرچه نصرت در جنگ و ثابت قدم بودن اقدام را در جنگ افاده می‌کند؛ مگر نصرت در دین الله سبحانه و تعالی در حمل دعوت را نیز نفی نمی‌کند و ثابت قدم بودن در حق همیشه بوده و است. به همین دلیل حامل دعوت در راه الله سبحانه و تعالی از ملامت‌گر هیچ ملامت‌کننده نمی‌هراسد.

امیدوارم در همین حد کفایت کند و الله سبحانه و تعالی عالم‌تر و با حکمت‌تر است.

برادرتان عطاء ابن خلیل ابوالرشته

۲۵ رجب ۱۴۴۳ ه.ق.

۲۶ فیبروری ۲۰۲۲ م.

مترجم: مصطفی اسلام